

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СКЛАДОВИХ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ): ЕЛЕМЕНТИ ЧИ СТАТТІ?

Назаренко О.В., к.е.н., доцент

Своєчасне, повне і достовірне визначення фактичних витрат, пов'язаних з виробництвом продукції, обрахування фактичної собівартості окремих видів і усієї продукції, а також контроль за використанням матеріальних трудових та фінансових ресурсів є метою обліку собівартості. Для досягнення вказаної мети витрати, що формують собівартість продукції, групуються за певними ознаками.

Витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) формуються за центрами відповідальності та об'єктами обліку, планування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Центрами відповідальності виступають внутрішньогосподарські підрозділи, що функціонують на засадах госпрозрахунку. Їх склад визначається з урахуванням виробничої та організаційної побудови підприємства, порядку закріплення засобів виробництва тощо.

Витрати, що складають виробничу собівартість продукції, групуються наступним чином за:

- видами продукції (робіт, послуг);
- способом віднесення до конкретного об'єкта витрат;
- ступенем залежності від обсягу виробництва;
- економічним змістом;
- відношенням до виробничого процесу.

За економічним змістом витрати групуються за економічними елементами і за статтями калькуляції.

У відповідності до П(С)БО 16 «Витрати» витрати операційної діяльності групуються за такими економічними елементами: матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати.

Під економічними елементами витрат розуміють сукупність економічно однорідних витрат в грошовому виразі за їх видами.

Статті калькуляції «показують» як формуються ці витрати для визначення собівартості продукції (робіт, послуг).

Отже, для контролю та аналізу за витратами, поряд із обліком їх за економічними елементами, застосовується групування витрат на виробництво за статтями калькуляції, в розрізі яких обраховується собівартість продукції. Класифікація витрат за калькуляційними статтями собівартості розкриває цільове призначення витрат та їх зв'язок з технологічним процесом. Це групування використовується для узагальнення витрат за видами виготовленої продукції та місцем виникнення витрат (цехів, дільниць тощо) і залежить від багатьох факторів: методу планування витрат, технологічного процесу виробництва продукції, виду продукції. Встановлення переліку і складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) віднесене до компетенції підприємства і має бути регламентоване його обліковою політикою.

Групування витрат за елементами використовується для складання кошторису витрат на виробництво, а на підприємствах, що виробляють однорідну продукцію і для обліку витрат на виробництво. Комплексні витрати складаються з декількох економічних елементів і утворюють статтю витрат у калькуляції собівартості. При цьому один елемент витрат може бути присутнім у кількох статтях калькуляції.

За складом видатків статті калькуляції поділяються на елементні (прості) і комплексні. Елементні складаються тільки з одного однорідного економічного елемента і не підлягають подальшому розчленовуванню (сировина і матеріали, основна зарплата виробничих робітників, відрахування на соціальне страхування тощо). Комплексні складаються з декількох економічно різnorідних елементів, які мають однакове виробниче призначення (витрати на утримання і експлуатацію устаткування, загальновиробничі витрати, витрати майбутніх періодів, витрати на поліпшення земель, резерви майбутніх витрат і платежів тощо). Зокрема, загальновиробничі (цехові) витрати містять у собі практично весь спектр елементних витрат: матеріальні витрати (наприклад, на воду і допоміжні матеріали, опалення і освітлення цеху), зарплату (загальноцехового персоналу), витрати на соціальне страхування (нарахування на попередню статтю), амортизацію будівель цеху і загальновиробничого устаткування.

В умовах практичного застосування, ми вважаємо за потрібне, щоб статті витрат у плановій калькуляції продукції (робіт, послуг) збігалися із фактичною калькуляцією. Це дозволить організувати контроль над витратами, розрахувати показники діяльності підприємства і окремих його підрозділів, сприятиме запобіганню ризику виникнення неточностей та помилок при здійсненні аналізу (аудиту) фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. А це, в свою чергу, сприятиме правильності прийняття управлінських рішень на їх основі та дозволить, за рахунок виявлення напрямків зниження собівартості, сприяти досягненню основної мети створення окремого підприємства: оптимізації розміру прибутку.